

nakkesmerter, hodepine og migræne, smerter i skulder og arm, brystkasse, nedre del av ryggen, bekken og underekstremitet. Avslutningskapitlet tar for seg fremtiden innen fagfeltet.

Forfatterens terapeutiske tilnærming er manipulasjon av columna. Hans uttalte siktemål er at allmennpraktiserende leger bør lære manipulasjonsbehandling. Begrunnelsen er at metoden er relativt lett å utføre, og at denne pasientgruppen hører hjemme i allmennpraksis. Forfatteren antyder også økonomisk gevinst for både pasienten og samfunnet fordi manipulasjon krever få behandlinger og gir rask funksjonsbedring. Han beklager at tradisjonell medisin har unnlatt å ta manipulasjonsbehandling på alvor og unnlatt å undervise i metoden. Forfatteren kritiserer kiropraktikk og osteopati for ikke-vitenskapelige basis. Han er også kritisk til slike behandlingsopplegg med lange behandlingsserier som han anser unødvendige. Forfatteren selv er nøye i sin beskrivelse av kontraindikasjoner til manipulasjon.

En del organisasjoner arbeider med å få muskel- og skjelettlidelser godkjent som egen spesialitet. Paterson er usikker på en slik strategi, og holder som et alternativ frem den engelske modellen som nå er innført i National Health Service der man i kraft av en faglig særinteresse kan bli General Practitioner with Special Interest.

Boken gir ikke innføring i behandlingsteknikkene og må snarere leses som et fagpolitisk innlegg. Forfatteren ønsker å initiere tankeprosesser hos leseren og skape debatt omkring inklusjon av manipulasjonsbehandling i skolemedisinen. Boken er liten og lettlest, med referanser og litteraturliste for videre lesing. Bakerst er medisinske ord forklart for pasienter.

Faglige innlegg om manipulasjon av columna er like aktuelle i Norge som i Storbritannia, og boken er derfor interessant for norske lesere. Den anbefales spesielt for allmennpraktiserende leger og andre som beskjeftiger seg med muskel- og skjelettlidelser.

Satya P. Sharma
Roland legesenter
Ulset

Uheldige hendelser – lærebok for ledere

Julianne M. Morath, Joanne E. Turnbull

To do no harm

Ensuring patient safety in health care organizations. 354 s, tab, ill. Chichester: Jossey-Bass, 2005. Pris USD 42
ISBN 0-7879-6770-X

Internasjonalt ble uheldige eller uønskede hendelser i helsetjenesten satt på dagsordenen i 1999 av den store rapporten fra det amerikanske Institute of Medicine: *To err is*

human (1). Mange land har fulgt opp med gode systemer for forebygging og håndtering av slike hendelser. Norge er blitt en sinke i dette arbeidet. Nettopp derfor er dette en viktig bok. De to forfatterne brenner for denne saken. Morath er «chief nurse executive» ved barnekliviken i Minneapolis/St. Paul, og Turnbull er psykolog og direktør i National Patient Safety Foundation i USA. De bygger på erfaringer fra «Harvard Executive Session on Medical Error and Patient Safety», som samler ledere i amerikansk helsetjeneste.

Boken har ti kapitler, 14 appendikser, fylldige referanser, en liste over ord og begrep på 20 sider, lister over viktige kilder og organisasjoner, mange gode illustrasjoner og tabeller og et godt register. I tillegg er det

et forord av en av nestorene i feltet, Lucian L. Leape. Det første kapitlet er et «Manifest» for å bygge opp en trygg og skadefri helsetjeneste – «Hvor det er vilje, er det vei». Kapittel 2 gir en historisk oversikt, og i kapittel 3 drøftes de grunnleggende erfaringene. Gang på gang presiseres det at man må konsentrere seg om systemet og ikke lete etter syndebukker. Kapittel 4 understreker at alt avhenger av ledelsen, og kapittel 5 gir erfaringer fra andre «High-Reliability Organizations» som luftfarten. Kapittel 6 gir oversikt over rapporteringssystemer, og dette kapitlet er i mine øyne perlen i boken. Kapittel 7 handler om ansvar og håndtering av hendelser, og de siste tre kapitlene drøfter utdanning og andre tiltak og presiserer at det haster.

Hvert kapittel starter med «a concept to action», og hele boken er preget av en dyp utålmodighet og et krav om ansvar og handling. Forfatterne skriver godt og har bakgrunn for det de skriver. Boken kunne kanskje vært litt kortere, og det tar tid å lese og fordøye den. Til gjengjeld er det den beste jeg har funnet om uheldige hendelser. Den har et budskap og er preget av en forbillig vilje til ansvar og handling – ikke i morgen, men i dag. Etter mitt skjønn bør den være pensum for ledere og byråkrater i norsk helsetjeneste.

Peter F. Hjort
Blommenholm

Litteratur

1. Kohn LT, Corrigan JM, Donaldson MS, red. To err is human. Building a safer health system. Washington, D. C.: National Academy Press, 1999.